

Botaniska Sällskapet i Jönköping

STYRELSENS VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2013

Allmänt

Verksamhetsåret 2013 har omfattat sex möten med föredrag med bildvisningar, en utställning och sju exkursioner inklusive de Vilda Blommornas dag. Årsmötet med efterföljande föredrag hölls den 20 februari. Nedan följer en redovisning av dessa under punkten sammankomster.

Sammankomsterna i början av året hölls i Allianskyrkan, Östra Storgatan 56, Jönköping och under hösten i Länsstyrelsens lokaler.

Styrelsen har haft sex protokollförda sammanträden under året.

Botaniska Sällskapet är medlem i Föreningen Smålands Flora och i Svenska Botaniska Föreningen.

Under året har hemsidan uppdaterats och adressen är: www.sbf.c.se/bsj. Vår medlem Åke Jönsson har skött sidan. Normalt har styrelsen också påmint medlemmarna om kommande programpunkter via e-post till de medlemmar som har angivit en e-postadress. Har ni e-post så är ni välkomna att meddela styrelsen den genom att skicka e-post till kassaförvaltaren: lenper51@gmail.com.

Årets innovation är att vid två tillfällen har medlemsinformationsblad skickats ut per e-post. I dessa har till exempel nyheter från Sällskapets sammankomster, nya medlemmar och intressanta växtfynd beskrivits.

Styrelsen har regelbundet skrivit korta referat från föreningens träffar och samtidigt påannonserat kommande aktivitet. Referaten har publicerats i JP under "Nytt från läsarna".

Sällskapet har bidragit med aktivitet i kommunens folder över guidningar i naturen.

Ekonomi

Sällskapets kassabehållning uppgick vid årets slut till 21.838 kr. Sällskapets övriga tillgångar har förvaltats med inriktning mot en trygg placering och värdeutveckling.

Stödjande myndighet

Jönköpings kommuns kulturnämnd har under året anslagit 6.840 kr till Sällskapets verksamhet.

Medlemsantal

Sällskapet hade 31 december 2013 126 medlemmar, varav 6 ungdomar, som betalt medlemsavgift. Under året har 13 medlemmar lämnat Sällskapet och 9 medlemmar har tillkommit. Vår genom tiderna yngste medlem hälsas särskilt välkommen, Felix som blev medlem innan han fyllt ett år. Botaniska Sällskapet i Jönköping är alltså en av Sveriges mest aktiva, lokala, botaniska föreningar.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften 2013 har varit 75 kr för vuxen och 10 kr för ungdom under 20 år.

Skrivelse om Ekman

I anslutning till Arkivens dag sände Botaniska Sällskapet ett brev till Jönköpings kommun med förslag att uppmärksamma Erik Leonard Ekman genom namn på en gata eller genom ett minnesmärke. Samtidigt gick vi ut med ett pressmeddelande som uppmärksammades i lokalpressen. Ärendet ska enligt svaret från kommunalråd Ann-Marie Nilsson hanteras av Stadsbyggnadsnämnden. Bilden visar Ekman i 30-årsåldern.

Naturvård

Sällskapet har under året varit representerat i Naturvårdsgruppen i Jönköpings kommun genom Magnus Thorell och Marianne Rydén.

Planerna på att bygga en ny fotbollsarena i Stadsparken har ingett farhågor för att arboretumet och annan värdefull trädvegetation kan komma att skadas, om projektet realiserar. Frågan har diskuterats i Botaniska Sällskapets styrelse, som såg till att detta togs upp på möte med kommunens naturvårdsgrupp den 4 december. Styrelsen fortsätter att bevaka frågan.

Växtplatsen för gatmålla på Torpa har bevakats. Under hösten försvann rabatten, buskarna togs bort och gräs såddes vilket omöjliggör för gatmållan kan fortleva. Efter kontakt med den nye fastighetsskötaren har vi kommit fram till att växtplatsen ska återställas under våren. Kommunen har erbjudit sig att göra en skylt som förklarar platsens värde.

Styrelsen har haft en inledande diskussion med Margareta Edqvist om att återinföra mosippa i Kåperyd.

Göte Bengtsson representerar Sällskapet i länsstyrelsens skötselråd för naturreservatet Bondberget. Martin Sjödahl representerar Sällskapet i kommunens skötselråd för naturreservatet Rocksjön.

Några av föreningens medlemmar har deltagit i ArtDatabankens floraväkteri för rödlistade arter. Rapporter om individantal och eventuella hotbilder har lämnats till Margareta Edqvist som samordnar denna verksamhet.

Bibliotek & arkiv

Sällskapets arkiv med protokoll och andra viktiga handlingar har under många år förvarats på Ingaryd. Under året har en lösning arbetats fram som innebär att handlingarna överförs till Jönköpings läns folkrörelsearkiv, som håller till i Arkivhuset. Avtal har upprättats. Detta är en säkrare lösning för framtiden.

Södra Vätterbygdens Flora

Floraarbetet drivs vidare genom Hans Thulin. Under 2013 har arbetet i stort sett stått still. En projektgrupp för floraarbetet finns. Alla initiativ från medlemmarna välkomnas.

Styrelse m m

I styrelsen har följande personer ingått:

Martin Sjödahl, ordförande
Göte Bengtsson, vice ordförande
Magnus Thorell, sekreterare
Lennart Persson, kassaförvaltare
Lena Dahlström, programansvarig
Marianne Rydén
Britta Pilkvist, pressansvarig

Revisorer:

Åke Jönsson
Ulla Staaf
Kerstin Pilkvist, suppleant

Valkommitté:

Lars Strid
Ann-Mari Andersson
Johanne Ericson

Sammankomster

23 januari. Medlemmarnas afton (20 deltagare).

Årets första möte där medlemmarna själva stod för programmet.

Magnus Thorell berättade och visade foton från en resa till Kenya, med besök vid ett av Afrikas högsta berg, Mount Kenya. De olika klimatzonerna har egna karaktärsväxter. Trädjung är en viktig beståndsdel i bergsfloran på högre höjder. Växtsläkten som finns i form av örter i norra Europa kan ha busk- eller trädformade arter på Mount Kenya. Klimatet kan vara extremt: hett på dagen och minusgrader på natten, vilket krävt speciella anpassningar hos växterna. Johannesörtsbuske och fackellilja är exempel på växter som förekommer där. Magnus visade också bilder från Teneriffa med smultronträd, kanarieklocka och drakblodsträd. Han avslutade med bilder på drakblomma och fjädergräs som sågs på sommarens utflykt till Ätrandalen.

Rigmor Rylner visade vackert monterade pressade växter som hon insamlat i sin ungdom.

Gösta Börjeson presenterade några nyupptäckta växter i Västergötland från år 2012, bland andra berberisnyltrot på norra Billingen och taggbräken. Ordföranden Martin Sjödahl hade hittat piggkörvel i sin trädgård på Torpa, en växt som inte setts i Sverige på lång tid.

Agneta Åsgrim Berlin visade tjärblomster i tre helt olika färgnyanser.

Bildvisningarna väckte stort intresse och ledde till många kommentarer från åhörarna.

Årsmöte. 20 februari med föredrag, (ca 20 deltagare).

Årsmöte med sedvanliga förhandlingar och bildvisning. Kerstin Pilkvist visade bilder och berättade om fyndet av blånepeta, *Nepeta grandiflora*, på Kinnekulle.

Sedan var det Martin Sjödahl som visade ett urval av bilder från ett flertal exkursioner och lokaler; vårvandring i Huskvarna; fågelarv från Västra Torget; exkursionen till Kleven norr om Gränna; exkursion till Nolmarken vid Skultorp och Sotarliden på Billingen; fältgentiana i Störestorp; exkursionen till Grav; portlak på Kanalgatan; cannabis i Huskvarnabergen samt berättade om Bioblitzen i Röttle under ett dygn sommaren 2012.

17 mars. Natur och flora i Costa Rica med Ragnild Crawford (29 deltagare)

Ragnild Crawford från Kungälv, aktiv i Göteborgs Botaniska förening, berättade om Natur och flora i Costa Rica. Landets yta är bara en tiondel av Sveriges areal, men det har vitt skilda naturtyper, allt från atlantregnskog till tropisk fjällvegetation (paramo). En femtedel av arealen är naturskyddad. Det finns cirka 100 vulkaner, varav sju är aktiva.

Många av våra odlade växter finns vilda i Costa Rica, t ex olika arter av Dahlia, Fuchsia, Ageratum och Begonia. Ragnild visade med egna fotografier den stora variationen i växtligheten och ett stort antal växtarter och också exempel på fåglar och andra djur. Hon kunde rekommendera den natur- och växtintresserade att besöka Costa Rica.

24 april. Vårvandring i Strömsberg med Martin Sjödahl som ledare (4 deltagare)

Trots ett ljumt ihållande vårregn blev vi bara fyra deltagare. Målet om en blommande ört per deltagare var således alltför enkelt. Vi satte istället upp målet en blommande ört per deltagare i kvadrat, dvs 16. Det är nog det enda år vi har chansen att klara ett sånt mål. Promenaden gick upp till Rävakullen, ner runt dammen och tillbaka. Vi jobbade hårt för att nå målet. Efter att ha konstaterat att "desmeknopp ju finns lite överallt i Strömsbergsområdet men att den inte blommar än", hittade vi till slut utslagna exemplar

i en häck. Gulsipporna var knappt ens i knopp, men som sista och sextonde art fann vi en ensam blommande på ett röjt område nära parkeringen. Vi kan konstatera att våren var sen (märkte ni det?). De blommande örter som sågs var i ordning: vitsippa, vårlök, svalört, gullpudra, skogsbingel, vårfryle, lungört, hästhov, blåsippa, vätteros, nagelört, jordreva, vanlig vårstjärna, tusensköna, desmeknopp & gulsippa.

15 maj Råmaberget. (ca 20 deltagare)

En försommarexkursion förlades till Råmaberget i Skärstad socken (Ed Halla-gård). Magnus Thorell berättade om bildandet av Botaniska Sällskapet år 1955. Den första exkursionen gick till Vista kulle och efteråt samlades man på Råmaberget, inbjudna av trädgårdsarkitekten Artur Blomborg som då ägde marken. Denne upplät ett område för botaniska studier och en bok planterades som Sällskapets vårdträd. Detta träd kan inte återfinnas idag. Kvällen till ära hade nuvarande markägaren Pelle Tengblad planterat en ny bok. Han har också byggt en scen och sittplatser där Botaniska Sällskapet på 1950-talet hade en samlingsplats. På den bördiga sluttningen växer många slags lövträd.

Pelle Tengblad och Marianne Rydén vid det nyligen planterade vårdträdet

Deltagarna noterade också ett stort antal växtarter som rapporterades in till Artportalen.

1 juni. Vandrning i Kåperyd (ca 20 deltagare).

I strålade väder företogs en botanisk vandrning från Tabergs järnvägsstation till Kåperyd under Magnus Thorells ledning. Färden gick längs Masugnsstigen till bl a Kåperyds ängar. Magnus kunde mycket initierat berätta om markanvändningshistoriken och omfattningen av slåtterängar här i gamla tider. Många intressanta växtarter hittades med den kalkkrävande klasefibblan som en av de verkliga höjdpunkterna, sällsynt i Jönköpingstrakten.

5 juni. Kvällsexkursion till Ödestugu (ca 10 deltagare).

Syftet var att inventera trollsmultron nära kyrkan i Ödestugu under Göran Bladhs ledning. Två lokaler besöktes, troligen de finaste i kommunen i fråga om trollsmultron (bild). Cirka 40 resp. 100 plantor noterades, varav ett stort antal blommande.

15 juni. Resa till Lurö i Vänerns skärgård (21 deltagare).

Deltagarna färdades i egna bilar till Spikens fiskeläge längst ut på Kållandsö, där skepparen Sune Westerberg mötte upp med två båtar. Omkring en timmas båtfärd förde oss genom Ekens skärgård till Lurö skärgård och Stenstaka brygga på Lurö. Det är spännande och ovanligt med insjöskärgård. Lunch intogs på skärgårdskrogn Luringen. Sedan var det dags för Gösta Börjeson att leda vandrigen runt på ön. Det blev en botanisk vandrigen på några km genom skog, betesmarker och längs stränder. Den vanliga skogstypen är tallskog. På igenväxningsmarker förekommer ung björkskog. Ekar står lite här och där. Sista delen av vandrigen gick genom lövängsnatur till Stångudden, Lurös sydligaste punkt, fyrplats och med fin utsikt mot fastlandet och Kinnekulle. Vid Stångudden demonstrerades fina förekomster av svartbräken och gaffelbräken och hybriderna mellan dessa.

Klipporna vid Stångudden

På hemresan togs en avstickare till Lidköpings hamn och ett utfyllnadsområde. Här finns ett nyligen upptäckt bestånd av englandsnycklar *Dactylorhiza praetermissa*. Denna orkidé, som är ny i vår svenska flora, blommar något senare på sommaren, men några exemplar som var på väg att slå ut upptäcktes.

16 juni. De vilda blommornas dag.

Fem exkursioner genomfördes som planerat i vår trakt. Ett par av dem stördes nog av regn. Ledarna för exkursionerna förefaller nöjda och rapporterar att det var intresserade och positiva deltagare. Exkursionen på Taberg under ledning av Pia Larsson refererades i en rejäl och positiv artikel i Jönköpings-Posten.

28 augusti. Rocksjön under ledning av Martin Sjødahl (20 deltagare)

Under vandringen vid Rocksjön den 28 augusti fick deltagarna se en hel del trevligt, bland annat granbräken, kärrbräken, höstspira, äkta vallört, långnate, hornsärv och rundsileshår. Efteråt har vår ordförande återigen framfört till kommunekologen att slåttarna av kärret - sent och vartannat år - verkar vara utmärkt för höstspiran. Den får möjlighet att både blomma och sätta frö och möjlighet att gro och spridas. Det finns små plantor ute i slåtterytan. I området som slås har det dock sparats en del buskruggar av vide som kommer upp. Det är inte lämpligt att släppa upp videbuskar eller björkar i området.

En mossa, *Marchantia polymorpha ssp. polymorpha* i Rocksjökärren.

2 oktober. Våra Svenska nationalparker föredrag med Johan Rova (25 deltagare).

Johan Rova, naturvårdare på Länsstyrelsen och medlem i Botaniska Sällskapet, berättade om våra svenska nationalparker. Han har besökt samtliga 29 nationalparker och visade med egna foton den variation och mångfald av växter som finns i dessa parker. Mest svårtillgänglig är Vadvetjåkka nationalpark i nordligaste Lappland. Några parker är starkt kulturpåverkade, t ex Garphyttan i Närke som har ängar med förvildad akleja. Dalby Söderskog i Skåne har en rik lundflora, men almbeståndet har i stort sett slagits ut av almsjukan. I Norra Kvills nationalpark i nordöstra Småland finns bl a många tickor. Sjön Åsnens övärld i Kronobergs län kan bli nationalpark under år 2015.

30 oktober. Om floran i Huskvarnabergen med Magnus Thorell (19 deltagare)

Magnus Thorell visade bilder och berättade om floran i Huskvarnabergen. Förkastningsbranterna och bergarter som skifferar och grönsten ger förutsättningar för en rik kärlväxtflora. Kalkhaltigt material från Visingsöformationen har berikat jordarten i bergen. Området närmast Vättern har ett gynnsamt lokalklimat. Flera ovanliga eller sällsynta växter finns i området. Hit hör ärtvicker, finnögontröst och bokarv. Strands ravin har en rik lundflora. Där finns svavelsippa, en hybrid mellan vitsippa och gulsippa. Vid Utsikten växer Sankt Pers nycklar. Oxeln trivs i branter och på hållmarker.

9 november. Arkivens dag på läns museet (många deltagare).

Arkivens dag arrangerades över hela landet den 9 november och temat i år var Flora och Fauna. Arrangörer i Jönköping var: Jönköpings läns folkrörelsearkiv, Jönköpings Stadsarkiv, Jönköpings läns Arkivförbund, Jönköpings Stadsbibliotek och Jönköpings läns museum i samarbete med Botaniska Sällskapet i Jönköping, Smålands Flora m fl.

Botaniska Sällskapet medverkade i arkiv- och forskarsalen med ett utställningsbord där vi informerade om vår verksamhet och visade ett urval av lämpliga floror. En blombukett bestående av tjuoen blommande vilda växter, plockade den 8 november, prydde ena hörnet av bordet. Den intresserade kunde i lupp närmare studera exempelvis bäckveronika, sumpförgätmigej, renfana, veketåg, jättebalsamin (invasiv art), prästkrage, väddklint m fl. En historisk tillbakablick med material ur föreningens arkiv presenterades på en skärm. Vi ställde ut foton på och berättade om fyra hotade växter inom kommunen: mosippa, granspira och Jönköpings stads raraste ”ogräs” fågelarv, som växer intill Västra torget, och gatmålla, som växer på Studiegatan. Samtliga övervakas av floraväktare.

I samarbete med Läns museet visade vi herbarieark ur museets samlingar. Här kunde besökarna studera växter som samlats in av kända personer från Jönköpingstrakten för mer än hundra år sedan:

- **Rosettjungfrulin**, *Polygala amarella*, Visingsö, Haga i de unga ekplanteringarna, 1877-06-17. Zetterstedt, Johan ”Janne” Emanuel (1828-1880) lektor i naturalhistoria och kemi på läroverket i Jönköping
- **Strandlummer**, *Lycopodiella innundata*, Jönköping Ljungarumskärren, 1886-09. Von Porat, Carl (1843-1927) lektor i naturalhistoria och kemi på läroverket i Jönköping.
- **Svavelsippa**, *Anemone nemorosa x ranunculoides*, Huskvarna-Gisebobergen, 1907-05. Jyllman, Axel (1892-1965) adjunkt och lektor i biologi och kemi vid läroverket i Jönköping
- **Höstspira**, *Pedicularis palustris ssp. opsiantha*, (först funnen av Erik Leonard Ekman 1908-08-27) Jönköping vid Rocksjön, 1913-08. Hedvall, Bertil född i Jönköping och läroverksadjunkt i Växjö.
- **Brunbräken**, *Asplenium adulterinum*, (först funnen av Zetterstedt 1865), Taberg, 1878-08-26, Carl Guldbrand.
- **Myrbräcka**, *Saxifraga hirculus*, Spetsbergen, 1883-07-08. Samuel August Andréé, ingenjör, polarforskare och ballongfarare från Gränna.

Arkivens dag blev ett lyckat arrangemang som besöktes av cirka 500 personer. Flertalet passerade vår utställning och vi fick möjlighet att sprida kunskap om botanik till en bredare allmänhet.

Erik Leonard Ekman

En del i Botaniska Sällskapetets medverkan på Arkivens dag var en utställning om den framstående botanisten, Dr Erik Leonard Ekman. Denne växte upp i Jönköping, upptäckte höstspiran i Ljungarumskärren under sina tidiga botaniska exkursioner och kom att under sjutton år fram till sin död vid 47 års ålder år 1931 utforska floran i Karibien. Det var en enastående gärning han utförde där genom att samla in och dokumentera ett mycket stort antal växter. Han upptäckte ca 2000 växtarter och 40 släkten som inte tidigare var kända för vetenskapen. Han betraktas som en av världens genom tiderna främsta insamlare av växter, men är i stort sett okänd bland den svenska allmänheten. Utställningen om

Ekman gjorde vi i samarbete med och med god hjälp av Länsmuseet. Den fanns i en monter i "öppet magasin" i Arkivhuset (innanför den stadshistoriska utställningen). Den fanns kvar där någon månad in på det nya året. Göte Bengtsson visade utställningen för bland andra kommunalrådet Anna Mårtensson. (Anna och Göte förevigades på bild).

27 november. Medlemmarnas afton (20 deltagare).

Flera medlemmar medverkade med bildvisning. Martin Sjödahl rapporterade om intressanta växter på bullervallen längs E4 i Huskvarna, bland andra klätt och blomsterlin. Agneta Åsgrim Berlin berättade om en exkursion på Bornholm och visade växter från olika miljöer där. Hon hade också fotograferat den ytterligt sällsynta ängssiljan på en lokal i Skåne.

Magnus Thorell visade bilder från Sällskapetets exkursion till Kåperyd nära Taberg och från exkursionen till Lurö skärgård i juni. Vidare berättade han om kulturella och botaniska upplevelser i Georgien.

Slutligen visade Caroline Edelstam många fina exempel på växter i Östra Vätterbranterna. Hon tog oss också med till en nationalpark i Umbrien i Italien med vårblommande arter i ett vackert landskap, däribland orkidéer, *Scilla*, violer och anemoner. Detta var en innehållsrik och mycket givande afton.

//Styrelsen för Botaniska Sällskapet i Jönköping